

Financovanie vysokých škôl

Vladimír Hiadlovský

rektor Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

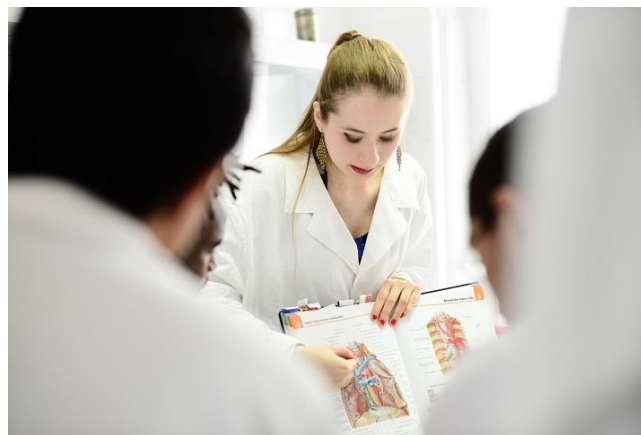

Budapešť 26. 5. 2023

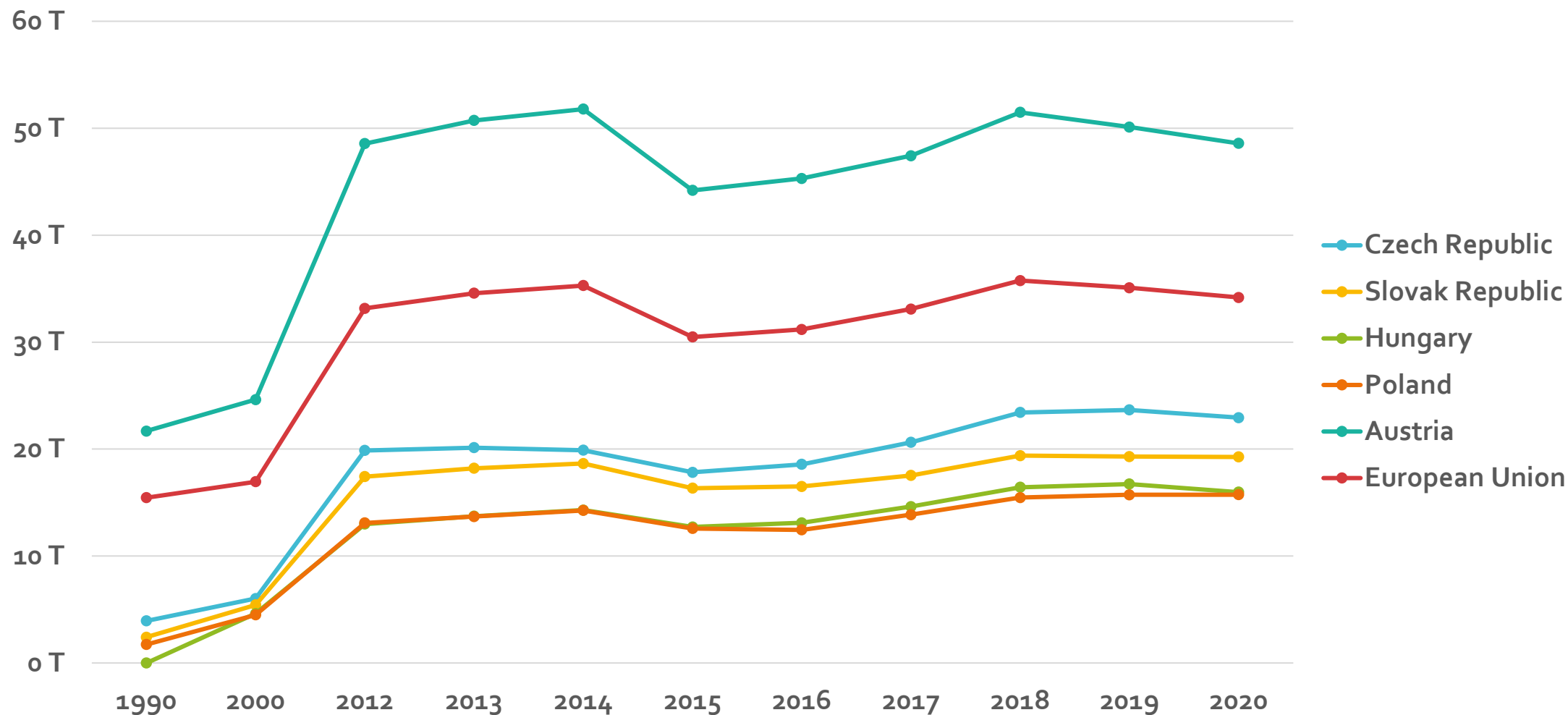
Obsah

1. **Financovanie vysokého školstva – porovnanie**
2. **Systém financovania vysokých škôl v SR**
3. **Trendy vo financovaní vysokých škôl v SR**

1. Financovanie vysokého školstva – porovnanie

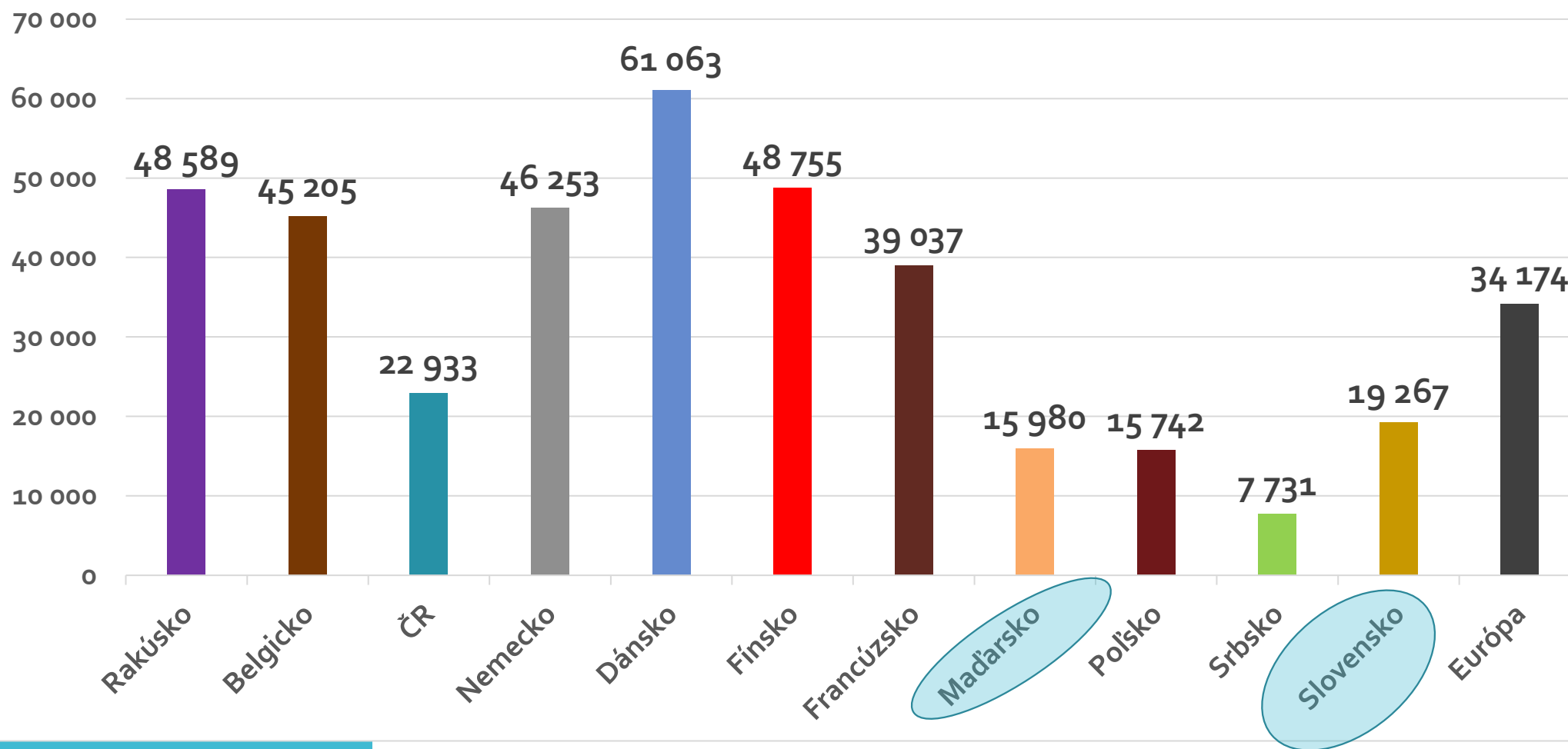

HDP na obyvateľa (USD)

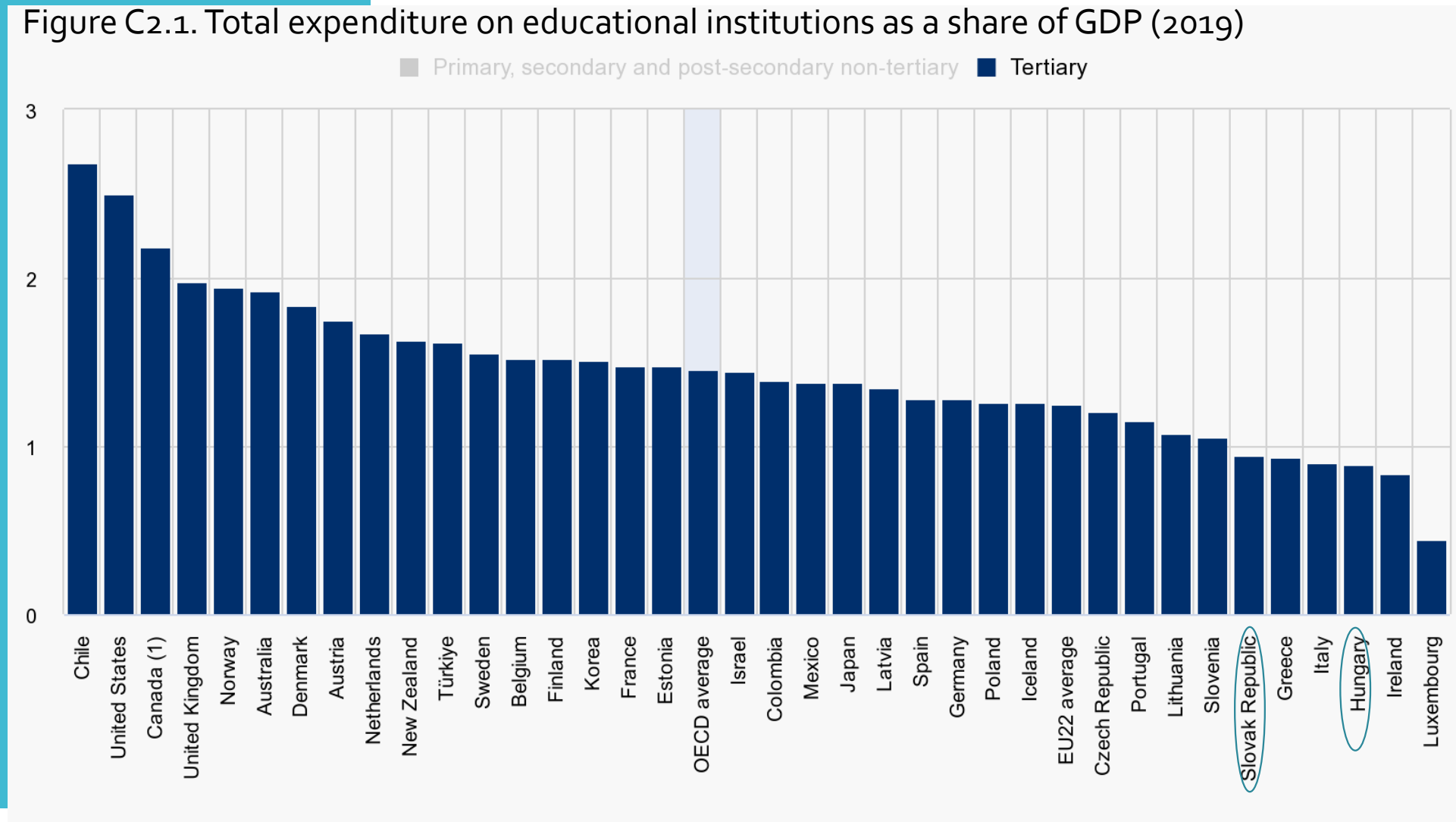
Zdroj: World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files, GDP per capita (current US\$), <https://data.worldbank.org/>

HDP na obyvateľa vo vybraných európskych štátoch (2020)

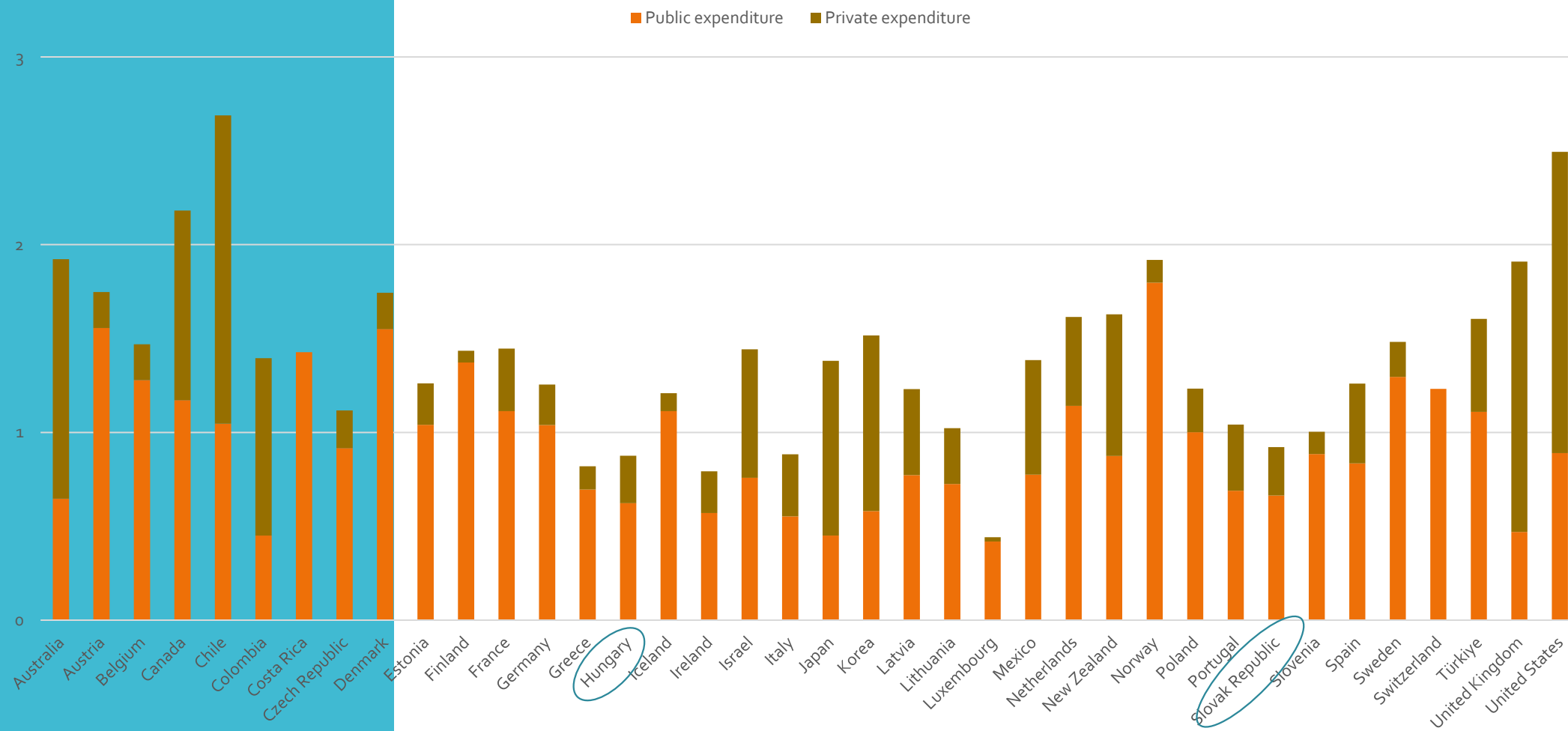
Zdroj: World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files, GDP per capita (current US\$),
<https://data.worldbank.org/>

Celkové výdavky na vzdelávacie inštitúcie ako % HDP, 2019 – vysoké školy (OECD)

Celkové výdavky na vzdelávacie inštitúcie ako % HDP podľa zdrojov financovania, 2019 – vysoké školy (OECD)

Table C2.3. Total expenditure on educational institutions as a percentage of GDP, by source of funds (2019)
Tertiary education, after transfers, in per cent

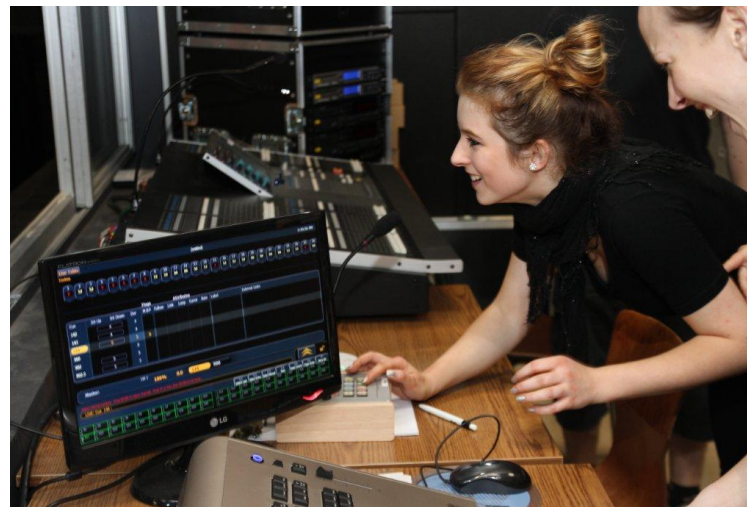

Porovnanie ročných výdavkov na študenta (2019)

	Výdavky na vysokoškolské vzdelávanie	Výdavky na vysokoškolskú vedu	Výdavky na služby VŠ študentom	Výdavky na študenta spolu (v tis. PPP USD, 2019)
	podiel z celku	podiel z celku	podiel z celku	100 %
SR	8 013	2 716	2 020	12 749
	63 %	21 %	16 %	
V3	9 540	4 285	319	14 143
	68 %	30 %	2 %	
OECD	11 975	6 198	713	18 885
	63 %	33 %	4 %	

2. Systém financovania vysokých škôl v SR

Vysokoškolský sektor v SR

- Verejné vysoké školy (20) – zdroj: štátny rozpočet, MŠVVaŠ SR alebo iné ministerstvá, vlastná podnikateľská činnosť
- Štátne vysoké školy (3) – zdroj: štátny rozpočet, MO SR / MV SR / MZ SR
- Súkromné vysoké školy (10) – zdroj: vlastná podnikateľská činnosť (školné), štátny rozpočet (MŠVVaŠ SR)

Zákon o VŠ (131/2002 Z. z.)

§ 88 ods. 1 „Verejné vysoké školy a štátne vysoké školy **sú v rozhodujúcej miere** financované zo štátneho rozpočtu ...“

§ 88 ods. 2 „Zo štátneho rozpočtu **možno** poskytnúť dotáciu aj súkromnej vysokej škole ...“

Realita

Záverečná správa NKÚ SR „Financovanie a hospodárenie verejných vysokých škôl“, 2018:

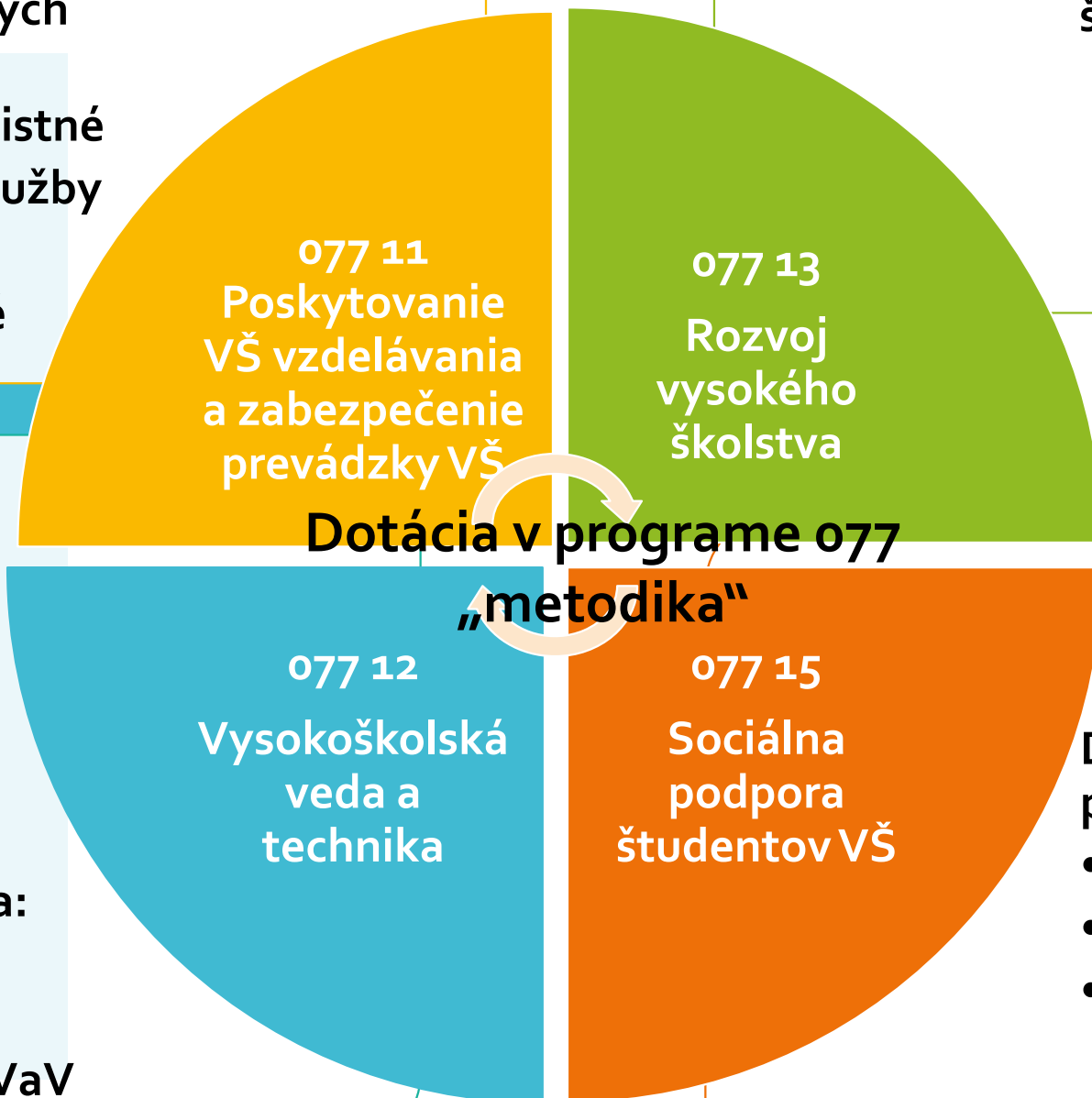
- „*Pozitívne treba hodnotiť hospodárenie VVŠ, pretože v rámci celého kontrolovaného obdobia takmer všetky preverované školy ukončili jednotlivé roky s kladným výsledkom hospodárenia.*“
- V kontrolovanom období pochádzali príjmy škôl z rôznych zdrojov: **50,72 % zo štátneho rozpočtu** (zmluvy o poskytnutí dotácie uzatvorené v zmysle zákona o vysokých školách prostredníctvom MŠVVŠ SR), **druhá časť z iných zdrojov**.
  - Najväčšiu časť iných zdrojov v objeme **30,92 % tvorili nešpecifikované zdroje** (vlastné zdroje v hlavnej činnosti – školné a poplatky spojené so štúdiom, poplatky spojené s ubytovaním, stravovaním, zápisné, ISIC karty, prijímacie konanie, ale aj z darov a grantov, z podnikateľskej činnosti, v menšej miere z dotácií na zahraničných študentov, z APVV projektov a iné zdroje),
  - **16,12 % prostriedky EÚ** (značný objem poskytnutý na vytvorenie vedeckých parkov a výskumných centier STUBA, UNIBA, UPJŠ a UNIZA) a
  - **2,24 % tvorili zahraničné granty.**
  - Dokonca na UNIBA a UNIZA v sledovanom období prevažovali iné zdroje nad zdrojmi poskytnutými v rámci dotácie.

- Dotácia na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov:

- dotácia na mzdy a poistné
- dotácia na tovary a služby
- dotácia na špecifiká
- dotácia na kapitálové výdavky

- Dotácia na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť:
  - účelová forma,
  - inštitucionálna forma:
    - VEGA, KEGA,
    - prevádzka a rozvoj infraštruktúry pre VaV
  - špičkové tímy

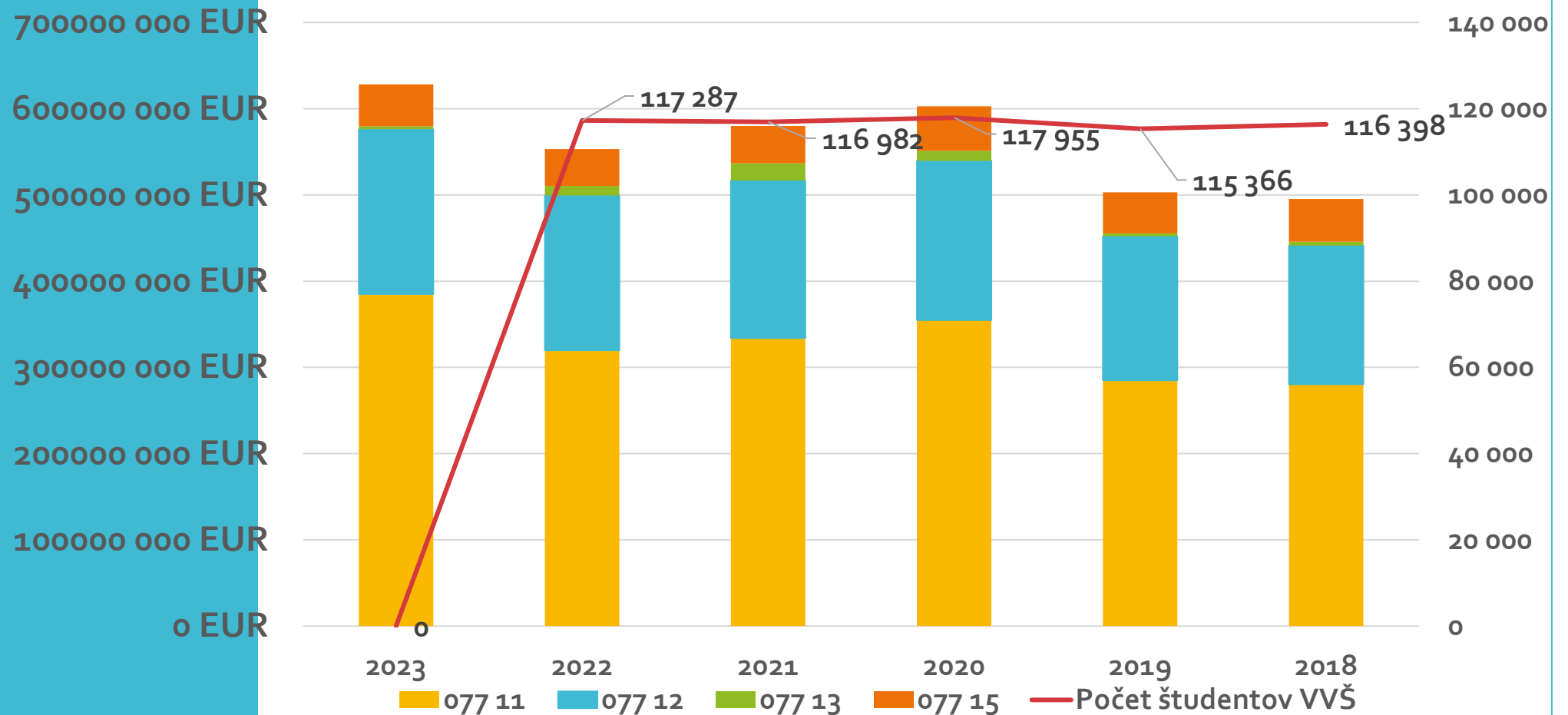
VEREJNÉ VYSOKÉ ŠKOLY

- Dotácia na rozvoj vysokej školy

- Dotácia na sociálnu podporu študentov:
- sociálne štipendiá,
  - motivačné štipendiá,
  - príspevkov na stravovanie a ubytovanie,
  - dotácia na športové a kultúrne aktivity

Porovnanie financovania VVŠ v rámci programu 077 VŠ vzdelávanie a veda, sociálna podpora študentov

Zdroj: Metodika rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na rok 2023, 2022, 2021, Výročná správa o stave vysokého školstva za rok 2020, 2019 a 2018 a CVTI SR.

Porovnanie metodiky – 2023 a 2022

Vybrané zmeny

- Zníženie dotácie pre rok 2023 oproti roku 2022 v oblasti osobných výdavkov podľa opatrení z revízie ÚHP o **27 179 423 €**. Zároveň navýšenie prostredníctvom transferu o **27 mil. €** na výkonnostné odmeňovanie.
- Zvýšenie dotácie (program 077) na valorizáciu platových taríf zamestnancov o **75 312 192 €**.
- Zvýšenie prostriedkov na tovary a služby (077 11) o **8,2 %** oproti roku 2022.
- Zvýšenie prostriedkov na výskum a vývoj (077 12 01) o sumu 11 759 408 € z dôvodu valorizácie.
- Zníženie prostriedkov na podporu špičkových tímov (077 12 01) z 1 116 000 € na 350 000 €. Neúčelovo sa určuje podiel na excelentné výskumné pracoviská (077 12 01) vo výške 11,8 % z celkového objemu určeného na vedu a výskum podľa výkonu vo vede.
- Zníženie dotácie na rozvoj (077 13) na 3,6 mil. €.
- Zvýšenie príspevku na ubytovaných študentov o 43 % oproti roku 2022.

3. Trendy vo financovaní vysokých škôl v SR

Novelizácia vysokoškolskej legislatívy (2022)

A. Zmena financovania vysokých škôl:

- i. Zavedenie **výkonnostných zmlúv** uzatváraných medzi MŠVVaŠ SR a príslušnou vysokou školou.
- ii. **Úprava metodiky** rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu pre verejné vysoké školy – podľa výkonu vo vede, výskume, umení a ďalšej tvorivej činnosti:
  - a) kvantitatívne ukazovatele (bibliometria) a
  - b) **kvalitatívne ukazovatele (podľa periodického hodnotenia vedeckého výkonu).**

B. Zmeny právomocí orgánov verejných vysokých škôl pri schvaľovaní metodiky rozdeľovania dotácie, rozpočtu, výročnej správy o hospodárení, pri nakladaní s majetkom.

Kontext: Plán obnovy a odolnosti SR <https://www.planobnovy.sk/>

Plán obnovy a odolnosti SR

1.6 Reformy a investície

Reforma 1: „Zmena financovania vysokých škôl vrátane zavedenia výkonnostných zmlúv.“

*Upraví sa metodika rozpisu dotácií tak, aby vo vyššej miere zohľadnila kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, excelentný výskum, uplatniteľnosť absolventov, spoluprácu so súkromným sektorom, internacionalizáciu učiteľov aj žiakov a zosúladí sa s pripravovanou **metodikou hodnotenia vedeckej výkonnosti**. Zavedie sa nový nástroj – **výkonnostné zmluvy**, ktoré podporia profiláciu a diverzifikáciu vysokých škôl na základe ich špecifických silných stránok a potenciálu rozvoja.*

Výkonnostné zmluvy majú podporiť profiláciu a diverzifikáciu vysokých škôl na základe ich silných stránok, potenciálu rozvoja, znižovať počet študijných programov, ako aj koncentrovať zdroje (spájanie pracovísk/fakúlt/vysokých škôl) na plnenie úloh s využitím U-Multirank prístupu k hodnoteniu vysokých škôl.

Plán obnovy a odolnosti SR

Reforma 2: „Zavedenie systému periodického hodnotenia vedeckého výkonu“

Systém periodického hodnotenia vedeckého výkonu vysokých škôl bude realizovaný za účasti medzinárodných hodnotiteľov, zaručí diverzifikáciu vysokých škôl a identifikáciu excelentných výskumných tímov na jednotlivých vysokých školách v strednodobom a dlhodobom výhľade.

Reforma 3: „Nový prístup k akreditácii vysokoškolského vzdelávania.“

Nové štandardy a kritéria akreditácie študijných programov sprísnia podmienky pre garantovanie a poskytovanie študijných programov, zvýšia ich kvalitu a zavedú dlhodobé procesy monitorovania ich kvality.

Reforma 4: „Reforma riadenia vysokých škôl.“

Nanovo sa legislatívne nastavlia kompetencie jednotlivých (samosprávnych) orgánov vysokých škôl tak, aby právomoci lepšie reflektovali zodpovednosť, umožnila sa väčšia integrácia vnútorných štruktúr vysokej školy a taktiež sa odstránia obmedzenia pre obsadzovanie funkčných miest docentov a profesorov, čím sa podporí otvorenosť akademického prostredia tak záujemcom z profesijného prostredia, ako aj zo zahraničia.

Plán obnovy a odolnosti SR

Reforma 5: „Koncentrácia excelentných vzdelávacích a výskumných kapacít.“

Cieľom je podpora spájania vysokých škôl do väčších celkov, ktoré obstoja v medzinárodnej konkurencii a zároveň budú dovnútra vytvárať súťažné a diverzifikované prostredie.

1.6.2 Investície:

Investícia 1: „Investičná podpora pri strategickom rozvoji vysokých škôl.“

Investície komplementárne dopĺňajú všetky reformy v komponente. Viažu sa predovšetkým na reformy 1 a 5, keďže investične dopĺňajú reformu financovania vysokých škôl, ako aj koncentráciu vzdelávacích a výskumných kapacít.

Výkonnostné zmluvy a merateľné ukazovatele

- **Časový horizont:** platné od roku 2023
- **Kto:** verejné a súkromné vysoké školy
- **Zámer:** motivačný nástroj
- **Spôsob:** poskytnutie finančných prostriedkov, ktoré je podmienené plnením vymedzených merateľných ukazovateľov.
- **Merateľné ukazovatele** (§89 ods. 3 písm. d) zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách :
  - na účel naplňania poslania vysokej školy,
  - na obdobie 3 rokov,
  - zostavené v súlade s metodikou (ktorú vypracúva a každoročne aktualizuje po predchádzajúcom vyjadrení reprezentácie vysokých škôl ministerstvo školstva) a
  - podľa tematických okruhov uvedených v dlhodobom zámere ministerstva školstva vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl (na 5 – 10 rokov), ktorých plnenie je podmienkou poskytnutia dotácie.

Periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej alebo umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti

§ 89 ods. 5 zákona o vysokých školách:

„Dotácia na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť pozostáva z inštitucionálnej formy podpory vedy a výskumu a účelovej formy podpory vedy a výskumu poskytnutej na základe súťaže podľa osobitného predpisu. Pri poskytovaní inštitucionálnej formy podpory sa zohľadňuje výskumná, vývojová alebo umelecká kapacita verejných vysokých škôl, dosiahnuté výsledky v oblasti vedy, techniky alebo umenia, **periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti verejných vysokých škôl** podľa osobitného predpisu a riešenie výskumných projektov a umeleckých projektov, ktoré boli vybrané na financovanie v rámci vnútorného grantového systému ministerstva školstva.“

- **Časový horizont:** raz za 6 rokov, prvýkrát 07–12/2022 za obdobie 2014–2019
- **Spôsob:** verejná výzva MŠVVaŠ SR
- **Kto:** verejné vysoké školy a verejné výskumné inštitúcie

Periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej alebo umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti

Proces: Peer-review hodnotenie publikačnej a inej tvorivej činnosti (7 vedných odborov – 28 vedných oblastí), na základe kritérií a metodiky na ich vyhodnotenie, ktoré vydáva MŠVVAŠ SR. Hodnotí sa činnosť výskumných tímov (≥ 5 členov) navrhnutých žiadateľom. Výber 25 (5x5) výstupov → princíp reprezentatívnosti a rovnomernosti. Projektové hodnotiteľské komisie posudzujú na základe obsahu výstupov ich originalitu, významnosť a rigoróznosť.

Účel:

- identifikácia medzinárodne porovnateľnej činnosti výskumných tímov,
- pre rozpis dotácií VVŠ z MŠVVAŠ SR alebo rozpis finančných prostriedkov poskytovaných zakladateľom VVI,
- posúdenie oprávnenosti uchádzať sa o účelovú podporu vedy a výskumu,
- posúdenia kvality úrovne výskumnej, vývojovej alebo umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pri štandardoch pre študijných programov, štandardoch pre habilitačné konanie a pre konanie na vymenúvanie profesorov.

Výsledky: <https://ver.cvtisr.sk/vysledky/>

Vyjadrenie projektovej hodnotiteľskej komisie ku každej oblasti výskumu, pre ktorú žiadateľ navrhol výskumný tím, platné 6 rokov (profil kvality).

- Kategórie profilu kvality → percentuálny podiel publikácií podľa stupňov kvality: svetová, významná medzinárodná, medzinárodná, národná a nezaraditeľné.
- Zverejnené sú profily kvality jednotlivých tímov, podľa inštitúcie a vednej oblasti.
- Nie sú zverejnené údaje o kategóriách kvality jednotlivých výstupov vedeckej a tvorivej činnosti. Nebude udelené označenie „výskumná univerzita“.

Záver

Ďakujeme za pozornosť

Kontakt: vladimir.hiadlovsky@umb.sk
srk@srk.sk